

54 ודין זה ששבת אינה קובעת להבדלה, אין זה אלא לענין מיפסק
 55 ולא מפסקין – לענין הפסקה שאם התחיל סעודה בשבת אין צריך
 56 להפסיק כדי להבדיל, אבל אתחיל – להתחיל סעודה במוצאי
 57 שבת לפני שהבדיל לא מתחילין – אסור להתחיל.
 58 ומיפסק נמי – וזה שאם התחיל סעודתו אין צריך להפסיק
 59 להבדלה, לא אמרן אלא באכילה, אבל בשתייה לא נאמר דין זה,
 60 משום ששתייה אינה חשובה, ואם היה שותה מבעוד יום צריך
 61 להפסיק לשותות משחשיכה ולהבדיל.
 62 ושתייה – ודין זה שאין להתחיל בשתייה קודם שיבדיל נמי לא אמרן
 63 אלא בהמרא ושיכרא – בין ושיכר, אבל מין ו-מים לית לן בה –
 64 אין לנו בהם דין זה ומותר אף להתחיל לשותות מים אף אחר
 65 שחשיכה קודם שיבדיל.
 66 ופליגא דרב הונא – ועל דין זה שמותר לשותות מים קודם הבדלה
 67 מצניז שחולק רב הונא, דרב הונא חזיה ליההוא נכרא – רב הונא
 68 ראה אדם אחד דשתייה מין – ששתה מים במוצאי שבת אחר
 69 חשיכה קודם הבדלה, אמר ליה, לא מיסתפי מר – וכי אינך מתיירא
 70 ממחלת האספירה, דתנא משמיה דרבי עקיבא, כל המצנע בלום
 71 במוצאי שבת קודם שיבדיל, נענש שתהיה מיתתו באספירה. הרי
 72 שסובר רב הונא שאף מים אין לשותות אחר חשיכה קודם הבדלה.
 73 הגמרא מביאה דעה נוספת החולקת על רב הונא: רבנן דבי רב אשי
 74 – התלמידים בבית מדרשו של רב אשי, לא קפדי אמאי – לא היו
 75 מקפידים שלא לשותות מים קודם הבדלה, שסברו שהדבר מותר.
 76 הגמרא דנה עד מתי יכול לקדש קידוש של ליל שבת. מסתפקת
 77 הגמרא: בעא מיניה רבינא מרב נחמן בר יצחק, מי שלא קידש בערב
 78 שבת ו-בליל שבת, מהו דינו, האם נאמר שיקדש והולך כל היום
 79 כולו עד מוצאי שבת, או לא.
 80 משיבה הגמרא: אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרבינא, קדאמרי בני
 81 רבי חייא, שמי שלא הבדיל במוצאי שבת מקביל והולך כל השבת
 82 כולו – כל השבוע עד יום רביעי, הקא נמי – כמו כן יש לתלמוד
 83 שאף כאן לענין קידוש, מי שלא קידש בערב שבת מקדש והולך כל
 84 היום כולו.
 85 מקשה הגמרא: אייתיביה, שנינו בברייתא, לילי שבת ולילי יום טוב,
 86 יש בהן קדושה על הכוס – יש לקדש בהם על כוס יין, ויש לומר
 87 בהן תוספת ו-שמוכירים את היום בברכת המזון, רצה והחליצנו
 88 בשבת, ויעלה ויבוא ביום טוב. אבל שבת ויום טוב ביום, אין בהם
 89 קדושה על הכוס, ויש לומר בהן תוספת בברכת המזון. מסיימת
 90 הגמרא את הקושיא: ואי סלקא דעתך – ואם עלה בדעתך שמי
 91 שלא קידש בערב שבת דינו שמקדש והולך כל היום כולו, אם כן
 92 שבת ויום טוב ביום נמי מושפעת להו – גם שייך למצוא דיש בהן
 93 קדושה על הכוס, כגון באופן דאי לא קידש מאורתא – שאם לא
 94 קידש בלילה שמקדש למחר ביום, ומכך שפסקה הברייתא שאין
 95 בשבת ויום טוב ביום קידוש מוכח שאם לא קידש בלילה אינו יכול
 96 לקדש ביום.
 97 מתרצת הגמרא: אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרבינא, אין להוכיח
 98 מן הברייתא שאין כלל אפשרות לקדש ביום, משום דאי לא קתני
 99 – אין התנא שונה בזה הברייתא אופן שאינו מצוי כגון אם אירע
 100 שלא קידש בליל שבת, אמנם יש לומר שאם אירע שלא קידש
 101 בליל שבת מקדש והולך כל היום.
 102 מוסיפה הגמרא להקשות: אייתיביה, שנינו בברייתא, כבוד יום
 103 ו-יום השבת וקבוד לילה ו-ליל שבת, כבוד יום קודם. כגון שיש
 104 לו יין או מיני מגדים הסופקים לסעודה אחת בלבו, יניח היין
 105 ומיני המגדים ליום השבת. ולענין קידוש אם אין לו אלא בוס יין
 106 אחר, אומר עליו בליל שבת

1 קשיא לעולא – דברי הברייתא קשים הם לשיטת עולא, שפתח את
 2 ברכת הבדלה ב'ברוך המבדיל', אך לא חתם בה מאומה.
 3 מתרצת הגמרא: אמר לך עולא – יכול עולא לתרץ לך על קושיא
 4 זו, ולומר דהא נמי בברכת המצות דמין – שאף ברכת הבדלה
 5 דומה לברכת המצות, שאין חותמים בה ב'ברוך', שהרי בברכת
 6 המצות מצינו מצינו – מה הוא הטעם שאין חותמים בה, משום דענין
 7 אחד של הודאה לה' היא, ואין בה הפסק של ענינים אחרים, הא נמי
 8 – אף ברכת הבדלה ענין אחד של הודאה היא, ואין מפסיקים בה
 9 בדברי תחינה או ריצוי, ועל כן אינה צריכה חתימה.
 10 לעיל (ק) נתבאר שנחלקו רבי יהודה ורבי יוסי בהתחיל לאכול
 11 סעודה בערב שבת והיה אוכל והולך עד הלילה, אם צריך
 12 להפסיק סעודתו בכניסת השבת. רבי יהודה סובר שמפסיקים
 13 מלאכול ועוקרים את השולחן, ומקדשים קידוש היום. ורבי יוסי
 14 סובר שאין צריך להפסיק אלא ממשיך סעודתו ולאחר שגומר
 15 מברך ברכת המזון ומקדש קידוש היום. ואמר שמואל, אין הלכה
 16 לא כרבי יהודה ולא כרבי יוסי, אלא פורס מפה על המאכל
 17 באמצע הסעודה ומקדש קידוש היום, וחוזר ואוכל וגומר סעודתו.
 18 הגמרא מביאה מעשה בענין זה שאכלו סעודה בערב שבת וקידש
 19 היום באמצע: רב חנניא בר שלמיא ותלמידי דרב הוון תבי בשעודתא
 20 – היו יושבים בסעודה בערב שבת והאריכו בה עד שחשיכה, וקאי
 21 עליוהו – והיה עומד עליהם ומשמשם רב חנניא סבא. אמרו ליה
 22 רב חנניא בר שלמיא ותלמידי רב לרב חנניא סבא, זיל חזי אי
 23 מקדש ויפא – לך וראה אם כבר שקעה חמה ונכנסה שבת, שאם
 24 אכן שקעה חמה נפסיק את סעודת החול בעקירת השולחן,
 25 וניקבעיה לשבתא – ונקבע את סעודתנו לשם סעודת שבת.
 26 אמר להם רב חנניא סבא, אף אם אכן שקעה חמה
 27 לא צריכיתו – אינכם צריכים להפסיק את הסעודה בעקירת
 28 השולחן כדי להבדיל בין סעודת חול לסעודת שבת, משום
 29 דשבתא קבעה נפשה – השבת עצמה קובעת את הסעודה לשם
 30 סעודת שבת, שכיון שהשבת אוסרת לאכול מעת כניסתה עד
 31 שיקדשו, וזו עצמו ההפסק וההבדלה בין סעודת החול לסעודת
 32 השבת, ומשום כן די לכם לפרוס מפה ולקדש.
 33 ומוכיח רב חנניא סבא כדבריו: דאמר רב, בשם שהשבת קובעת
 34 למעשר, שאכילת ארעי בשבת נחשבת כקבע לענין חיוב מעשרות,
 35 שאסור לאכול בשבת פירות שלא עישרם אף אותם המותרים
 36 באכילת ארעי בחול, ואפילו אם התחיל לאכול בערב שבת
 37 אכילת ארעי מפירות טבל ובאמצע אכילתו נכנסה שבת, לא
 38 יגמור. כך שבת קובעת לקידוש, שאף אם התחיל לאכול בחול אין
 39 המשך הסעודה בשבת נחשבת סעודת חול כי אם סעודת שבת
 40 ואסור לטעום כלום משחשיכה עד שיפרוס מפה ויקדש. הרי מוכח
 41 מדברי רב, שמשחשיכה נחשבת כל אכילה כסעודת שבת מאליה,
 42 ואין צריך להפסיק בעקירת שולחן כדי לקבוע את הסעודה
 43 לסעודת שבת.
 44 הגמרא דנה בדברי רב: כבוד מין – מדברי רב היו סבורים
 45 התלמידים, כי תיבי – כשם שכניסת השבת קבעה לקידוש, שאם
 46 היו אוכלים בערב שבת והגיע בין השמשות של שבת אסורים
 47 להמשיך באכילתם עד שיקדשו, כך יציאת השבת קבעה להבדלה,
 48 שאם היו אוכלים בשבת והגיע הלילה אסורים להמשיך באכילתם
 49 עד שיבדילו. אמר להו רב עמרם לתלמידים, תיבי אמר רב, לקידוש
 50 קובעת השבת, ולא להבדלה קובעת, שכיון שהתחיל לאכול בשבת
 51 מבעוד יום, כבוד השבת הוא שיגמור סעודתו אף לאחר שהחשיך,
 52 ורק אחרי שיגמור סעודתו יבדיל.
 53 ומסייגת הגמרא דין זה וזה ששבת אינה קובעת להבדלה: וקני מילי –

פסחים דף קה עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום חמישי) קלט

ידי ההבדלה, עיולי יומא – הכנסת יום השבת על ידי הקידוש, כל
 כמא שבת מקדש למחר ביום השבת, מדוע כשיש לו רק כוס אחד
 מקדש עליו בלילה, לישבקה – יניחנו עד למחר ביום השבת,
 ולעבד ביה תרתי – ויקים בו את שתי המצוות, גם קידוש היום
 וגם כבוד היום שעדיף הוא מכבוד הלילה וכמבואר.
 מתרצת הגמרא: אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרבינא, אף שמי
 שלא קידש בלילה יכול לקדש ביום, מכל מקום חביבה מצוה
 בשעתה – חביב הדבר למחר לקיים המצוה בשעתה, לכך מוטב
 למחר לקדש את השבת בליל שבת ולא להמתין למחר, אף
 שלמחר יוכל לקיים מצוה זו אף מצות כבוד יום.
 מתזה הגמרא על תירוצו של רב נחמן בר יצחק: ופי' אמרין לענין
 ברכה שחביבה מצוה בשעתה, והא תניא, הנכנס לביתו במוצאי
 שבת ובא להבדיל על הכוס, מברך על תנין תחילה ברכת 'בורא
 פרי הגפן', ואחר כך מברך על המאור – על הגר ברכת 'בורא מאורי
 האש' ועל השמים ברכת 'בורא מיני בשמים', ואחר כך אומר את
 ברכת ההבדלה על הכוס. ואם אין לו אלא כוס יין אחד, וכדי
 שבסעודה שיאכל במוצאי שבת יוכל לברך ברכת המזון על הכוס,
 לא יבדיל כעת על היין, אלא מניחו עד לאחר המזון – לאחר
 הסעודה, ומשלישין כולן לאחריו – מחבר את כל ברכות ההבדלה
 יחד עם ברכת המזון, דהיינו מברך ברכת המזון על הכוס, ואחר
 כך מברך עליו את כל ברכות ההבדלה. מסיימת הגמרא את
 הקושיא: על כל פנים מבואר בברייתא שכאשר אין לו אלא כוס
 אחד מבדיל אחר הסעודה, ולא אמרין שמשום שחביבה מצוה
 בשעתה יש להבדיל מיד במוצאי שבת קודם הסעודה, וקשה לרב
 נחמן בר יצחק הסובר שאף לענין ברכה אומרים חביבה מצוה
 בשעתה.
 מבארת הגמרא: אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרבינא, אמא לא
 חביבה אמא – איני חכם שאומר סברא זו שחביבה מצוה
 בשעתה מדעתי, ולא חזקה אמא – איני מגיד שאומר סברא זו
 נבואה, ולא יחידה אמא – ולא אמרתי בשם דעת יחיד, אלא
 גמרא – כך שמעתי בישיבה וסדרת אמא – ומסדר אני שמועתי
 לפני רבותי, וכן מורין בני מדרשא פנוי – וכך מורים בבית
 המדרש כמותי שחביבה מצוה בשעתה, ומכל מקום לענין הבדלה
 כל מה שאפשר לאחר עדיף דאמרי לן בן עיולי יומא לאפוקי יומא
 – ישנו חילוק בין הכנסת יום השבת על ידי הקידוש להוצאתו על

ידי ההבדלה, עיולי יומא – הכנסת יום השבת על ידי הקידוש, כל
 כמא שבת מקדש למחר ביום השבת, מדוע כשיש לו רק כוס אחד
 מקדש עליו בלילה, לישבקה – יניחנו עד למחר ביום השבת,
 ולעבד ביה תרתי – ויקים בו את שתי המצוות, גם קידוש היום
 וגם כבוד היום שעדיף הוא מכבוד הלילה וכמבואר.
 מתרצת הגמרא: אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרבינא, אף שמי
 שלא קידש בלילה יכול לקדש ביום, מכל מקום חביבה מצוה
 בשעתה – חביב הדבר למחר לקיים המצוה בשעתה, לכך מוטב
 למחר לקדש את השבת בליל שבת ולא להמתין למחר, אף
 שלמחר יוכל לקיים מצוה זו אף מצות כבוד יום.
 מתזה הגמרא על תירוצו של רב נחמן בר יצחק: ופי' אמרין לענין
 ברכה שחביבה מצוה בשעתה, והא תניא, הנכנס לביתו במוצאי
 שבת ובא להבדיל על הכוס, מברך על תנין תחילה ברכת 'בורא
 פרי הגפן', ואחר כך מברך על המאור – על הגר ברכת 'בורא מאורי
 האש' ועל השמים ברכת 'בורא מיני בשמים', ואחר כך אומר את
 ברכת ההבדלה על הכוס. ואם אין לו אלא כוס יין אחד, וכדי
 שבסעודה שיאכל במוצאי שבת יוכל לברך ברכת המזון על הכוס,
 לא יבדיל כעת על היין, אלא מניחו עד לאחר המזון – לאחר
 הסעודה, ומשלישין כולן לאחריו – מחבר את כל ברכות ההבדלה
 יחד עם ברכת המזון, דהיינו מברך ברכת המזון על הכוס, ואחר
 כך מברך עליו את כל ברכות ההבדלה. מסיימת הגמרא את
 הקושיא: על כל פנים מבואר בברייתא שכאשר אין לו אלא כוס
 אחד מבדיל אחר הסעודה, ולא אמרין שמשום שחביבה מצוה
 בשעתה יש להבדיל מיד במוצאי שבת קודם הסעודה, וקשה לרב
 נחמן בר יצחק הסובר שאף לענין ברכה אומרים חביבה מצוה
 בשעתה.
 מבארת הגמרא: אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרבינא, אמא לא
 חביבה אמא – איני חכם שאומר סברא זו שחביבה מצוה
 בשעתה מדעתי, ולא חזקה אמא – איני מגיד שאומר סברא זו
 נבואה, ולא יחידה אמא – ולא אמרתי בשם דעת יחיד, אלא
 גמרא – כך שמעתי בישיבה וסדרת אמא – ומסדר אני שמועתי
 לפני רבותי, וכן מורין בני מדרשא פנוי – וכך מורים בבית
 המדרש כמותי שחביבה מצוה בשעתה, ומכל מקום לענין הבדלה
 כל מה שאפשר לאחר עדיף דאמרי לן בן עיולי יומא לאפוקי יומא
 – ישנו חילוק בין הכנסת יום השבת על ידי הקידוש להוצאתו על

אגרות קודש

בי"ה, י"ט מ"ח, תש"כ

ברוקלין.

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ בעל מדות מו"ח חיים שאול שי

שלום וברכה!

... במ"ש אודות העזר הדרוש בהנהלת הישיבה אחי תמימים - כבר מלתי אמורה זה כ"פ, אם
 בפירוש או ברמז שקוף, אשר אין עליו להניח אפילו חלק מזכותו בהנהלת הישיבה הק' כמובן וגם
 פשוט, אלא שעליו להשתדל שהענינים הטכניים יתנהלו ע"י אחרים דוקא וק"ל - ע"י השגחתו באופן
 דמרחף ולכל היותר דנכנס ויוצא. ועד"ז הוא גם בהנוגע להשגיח על הכתות, וכשיסדר שכל פרטי
 הענינים, בהנוגע לפועל, יעשו ע"י אחרים רק שיקבל הוא דו"ח וכו' - בודאי שיתוסף בחשק ורצון שלו
 ובבריאות גם כפשוטה, ויוכל להקדיש כל מרצו להתפתחות הישיבה. ואין לך דבר העומד בפני הרצון.